

ادبیات حوزه بالکان

نویسنده:

محمود مرادی

۱۳۹۴

سرشناسه	:	مرادی، محمود، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	:	ادبیات حوزه بالکان/ تالیف و گردآوری محمود مرادی.
مشخصات نشر	:	تهران: راز نهان، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۲۶۷ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۲۵۸-۷۷۵-۶
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	ادبیات بالکان - قرن ۲۰ م. تاریخ نقد
موضوع	:	ادبیات بالکان - تاریخ و نقد
موضوع	:	ادبیات اروپای شرقی - قرن ۲۰ م. تاریخ و نقد
موضوع	:	ادبیات اروپای شرقی - تاریخ و نقد
موضوع	:	بالکان - زبانها
رده بندی کنگره	:	۱۳۹ م. ب/۸۴۹ PN
رده بندی دیویی	:	۸۰۹/۸۰۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۱۰۶۰۰۲



عنوان کتاب : ادبیات حوزه بالکان

مؤلف : محمود مرادی

صفحه آرا : کبری اوجاقلو

نوبت چاپ : اول ۱۳۹۴

شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه

ناشر : راز نهان

قیمت: : ۱۵۰۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۵۸-۷۷۵-۶

تلفن مرکز پخش: ۶۶۹۰۱۸۴

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۳	مقدمه
۱۵	تأثیرات زبانی
۲۱	بنیادهای مهم تاریخی یوگسلاوی:
	بخش نخست تاریخچه زبان صرب و کرواسی
۲۹	وضعیت زبان در آبرن وسطی
۳۲	کلیسای اسلاوی و زبان محلی
۳۷	تأثیر زبان روسی
۳۹	به سوی زبان محلی
۴۱	اصلاحات ووک کاراجیچ در زبان
۴۴	اکاوسکی و ایه کاوسکی
۴۷	زبان ادبی جدید
۴۹	سبک بلغراد
۵۱	تحولات زبانی بعد از فروپاشی یوگسلاوی (محمد سنجی)
۵۲	جدایی زبانها
۵۴	خط سریلیک و لاتین
۵۵	منبع
۵۶	امانت زبان
	بخش دوم ادبیات قرون وسطی
۶۲	شکل گیری مسیحیت اسلاوی
۶۴	ادبیات میانجی
۶۵	ادبیات کلیسای اسلاوی
۶۶	زندگینامه نویسی

۷۱.....	زندگینامه استفان نمانیا.....
۷۱.....	ساواوی مقدس (۱۲۳۵-۱۱۷۶).....
۷۶.....	دومنتیان.....
۷۹.....	تئودوسیوس.....
۸۱.....	رمانهای سلحشوری.....
۸۲.....	اسقف عظم، دانیلوی دوم.....
۸۴.....	شاهزاده گام دانیلو.....
۸۷.....	به سوی رمانس - ادبیات خلاقه.....
۸۸.....	حماسه کوز.....
	بخش سوم: ادبیات کهن و جدید
۹۹.....	تأثیر روسها.....
۱۰۱.....	یوان رایبیچ (۱۷۲۶-۱۸۰۱).....
۱۰۱.....	ذاخریا آرفه‌لین (۱۷۲۶-۱۷۸۵).....
۱۰۲.....	جهت‌گیری اروپایی و تولد ادبیات جدید.....
۱۰۲.....	دوسیستی ابرادوویچ (۱۷۳۹-۱۸۱۱).....
۱۰۵.....	شالوده‌های فرهنگ و ادبیات نوین.....
۱۰۶.....	فرهنگ پدرسالاری و شهرنشینی.....
۱۰۷.....	ووک استفانوویچ کاراجیچ (۱۷۸۷-۱۸۶۴).....
۱۱۱.....	سیما میلیوتینوویچ (۱۷۹۱-۱۸۴۸).....
۱۱۲.....	یوان استریا پوپوویچ (۱۸۰۶-۱۸۵۶).....
۱۱۴.....	پتار پتروویچ نیه‌گوش (۱۸۱۳-۱۸۵۱).....
۱۱۹.....	رمانتیسیم و شکوفایی شعر تغزلی.....
۱۲۰.....	برانکو رادیچه‌ویچ (۱۸۲۴-۱۸۵۳).....
۱۲۳.....	یوان یوانوویچ زمای (۱۸۳۳-۱۹۰۴).....
۱۲۵.....	جورا یاکشیچ (۱۸۳۲-۱۸۷۸).....
۱۲۶.....	لازا کوستیچ (۱۸۴۱-۱۹۱۰).....

۱۲۸	رناليسم عصر ادبيات داستاني
۱۲۹	ياكوف ايگنياتويچ (۱۸۲۲-۱۸۸۹)
۱۳۰	استفان ميترو ليوبيشا (۱۸۲۴-۱۸۷۸)
۱۳۱	لازا لازارويچ (۱۸۹۱-۱۸۵۱)
۱۳۶	رناليسم در شعر
۱۳۷	نما شنامة
۱۳۸	تتبع اسلاوى و ملي گرايى (محمود فتوحى)
۱۴۷	Sheitan ge. di

بخش چهارم قلم بيستم

۱۵۲	ليوبومير نديي (۱۹۰۲-۱۸۸۸)
۱۵۷	يوان دوجيچ (۱۸۷۴-۱۹۴۲)
۱۵۹	ميلان راكيچ (۱۸۷۹-۱۹۰۹)
۱۶۰	الكسانتيچ (۱۸۶۸-۱۹۲۴)
۱۶۰	وليکو پتروويچ (۱۸۸۴-۱۹۶۷)
۱۶۲	پتار كوجيچ (۱۸۷۷-۱۹۱۶)
۱۶۴	بوريساو استانكوويچ (۱۸۶۷-۱۹۲۷)
۱۶۵	ايسى دورا سكوليچ (۱۸۷۷-۱۹۸۵)
۱۶۶	ميلوتين اوسكوكوويچ (۱۸۸۴-۱۹۱۵)
۱۶۷	آوانگارد و ادبيات در ميانه دو جنگ جهاني
۱۷۰	ميلوش سرنيانسكى (۱۸۹۳-۱۹۷۷)
۱۷۲	راستكو پتروويچ (۱۸۹۸-۱۹۴۹)
۱۷۳	مومچيلو ناستاسيهويچ (۱۸۹۴-۱۹۳۸)
۱۷۴	ايوو آندريچ (۱۸۹۲-۱۹۷۵)
۱۷۹	سوررناليسم يوغسلاوى
۱۸۰	ماركو ريستيچ (۱۹۰۲-۱۹۸۴)
۱۸۲	ادبيات اجتماعى چپ و ادبيات محض

۱۸۳.....	برانی میر جوسیج (۱۹۴۳-۱۹۰۳)
۱۸۳.....	دسانکا ماکسیموویچ (۱۸۹۸-۱۹۹۳)
۱۸۵.....	برانکو چویچ (۱۹۱۵-۱۹۸۴)
۱۸۷.....	ادبیات مدرن
۱۸۸.....	واسکو پوپا (۱۹۲۱-۱۹۹۱)
۱۹۰.....	میودرگ پاولوویچ (تولد ۱۹۲۸)
۱۹۱.....	استن راکوویچ (متولد ۱۹۲۸)
۱۹۲.....	میخائیل لالیچ (۱۹۱۴-۱۹۹۲)
۱۹۴.....	دوبریتسا چوسیج (ولد ۱۹۲۱)
۱۹۵.....	مشا سلیموویچ (۱۹۰۰-۱۹۰۳)
۱۹۶.....	بوشکو پتروویچ (متولد ۱۹۰۵)
۱۹۷.....	الکساندر تیشما (متولد ۱۹۰۲)
۱۹۷.....	آنتونیه ایساکوویچ (متولد ۱۹۲۳)
۱۹۸.....	میودراگ بولاتوویچ (۱۹۳۰-۱۹۹۱)
۱۹۹.....	نو سمولیستها
۱۹۹.....	ایوان وی. لالیچ (متولد ۱۹۳۱)
۲۰۰.....	برانکو میلیکوویچ (۱۹۳۴-۱۹۶۱)
۲۰۱.....	بوریسلاو رادوویچ (متولد ۱۹۳۵)
۲۰۱.....	یووان خریستیچ (متولد ۱۹۳۲)
۲۰۲.....	لیوبومیر سیموویچ (متولد ۱۹۳۵)
۲۰۲.....	ماتیا بچکوویچ (متولد ۱۹۳۹)
۲۰۳.....	ولیمیر لوکیچ (متولد ۱۹۳۶)
۲۰۴.....	الکساندر پوپوویچ (۱۹۲۹)
۲۰۴.....	دوشان کوواچهویچ (متولد ۱۹۴۸)
۲۰۵.....	رادومیر کنستانتینوویچ (متولد ۱۹۲۸)
۲۰۵.....	پاوله اوگرینو (متولد ۱۹۲۶)

۲۰۶	بورا چوسیچ (متولد ۱۹۳۲).....
۲۰۶	میرکو کواچ (۱۹۳۸).....
۲۰۷	بوریسلاو پکیچ (۱۹۳۰-۱۹۹۲).....
۲۰۸	دانیلو کیش (۱۹۳۶-۱۹۸۹).....
۲۰۹	میلوراد پاویچ (متولد ۱۹۲۹).....
۲۱۱	دراگوسلاو میخائیلوویچ (متولد ۱۹۳۰).....
	بخش پنجم ادبیات شفاهی صرب
۲۱۷	از بهترین اسناد تا گردآوری.....
۲۲۱	مقبولیت جهانی ادبیات شفاهی صرب.....
۲۲۲	شعر حماسی صرب.....
۲۲۶	آوازه‌های غیر تاریخی.....
۲۲۶	آوازه‌های صرب میانه.....
۲۲۷	مجموعه کوسوو.....
۲۳۲	کوسوو و ناسیونالیسم صربی.....
۲۳۴	مجموعه مارکو کرالیه‌ویچ.....
۲۴۳	آوازه‌های دوران میانه.....
۲۴۳	هایدوک و اوسکوک.....
۲۴۷	آوازه‌های مسلمانان (در کرایینا krajina).....
۲۴۸	اشعار حماسی شورشیان قرن نوزده.....
۲۵۱	شعرهای حماسی متأخر.....
۲۵۱	شعر غنایی.....
۲۵۶	اجرا و تصنیف ترانه‌های عامیانه.....
۲۳۵	بخش ششم ادبیات جهانی صرب
۲۷۱	منابع.....

مقدمه

بالکان سرزمینی است آغشته به خون و غسل طبیعت زیبا و غنی و دشتهای حاصلخیز این شبه جزیره همیشه مهاجران دیگر سرزمینها را به خود جلب کرده است. بالکان ملتهبترین بخش قاره اروپا و شاید جهان باشد. این منطقه تلاقیگاه سه دین اسلامی مسیحی و اسلاوی است و هر برگ تاریخ این خاک را با صحنه‌ای خونی نوشته‌اند. شهر بلغراد تا کنون شاهد ۱۱۵ جنگ بوده و بیش از ۳۵ بار در آتش جنگ خاکستر شده است.

در دورانهای اخیر تاریخ، قاره آسیا زیستگاه اصلی اسلاوها بوده است، آنان در هزاره دوم یا سوم پیش از میلاد از آسیا به مناطق مسکونی اروپای شرقی مهاجرت کردند. در دورانهای بعدی اقوام دیگر به سبب اوضاع وخیم و بد اقتصادی اجباراً به مناطق اسلاو نشین مهاجرت کرده و بعضاً در آن نقاط رحل اقامت افکندند.

در قرون پنج و شش میلادی همزمان با آغاز مهاجرت اقوام ژرمن (آلمان) به سمت غرب، مهاجرت گسترده اسلاوها شروع شد. از حدود قرن شش میلادی اسلاوهای جنوبی مهاجرت خود را به یوگسلاوی آغاز نمودند و به تدریج در نقاط مختلف آن مستقر شدند. مهمترین اقوام اسلاوی که به این مناطق رسیدند عبارت بودند از، صربها، کرواتها، اسلوونها، مقدونی‌ها. صربها که در قرن ششم و هفتم میلادی از ناحیه کالیسی به شبه جزیره بالکان و صربستان آمدند و کرواتها نیز مقارن همین ایام در کرواسی سکنی گزیدند.

با خاتمه مهاجرتها و استقرار اسلاوها در سرزمین های جدید، اقوام مختلف هسته های اولیه حکومت ها را سازماندهی کردند. این حکومت های ابتدایی هریک شاه، ارتش، خزانه داری و دولت جداگانه و مستقلی داشتند

قیمت اعظم یوگسلاوی امروزی محل سکونت اقوام ایلیری بوده و بدین سبب آن مناطق، ایلیریا خوانده می شود. اسلاوهای جنوبی وقتی که به بالکان آمدند خدایان گوناگون داشتند و بت پرست بودند. یونانی ها و رومی ها تصمیم گرفتند که مسلمانان خود را از شرک به توحید بکشانند و با رواج دین مسیح در میان آن اقوام، بلیط دروازه های بالکان را در دست بگیرند. مردم کشور اسلونی و کرواسی توسط سیوفریس خارجی که از سوی پاپ اعظم روم و دولت ایتالیا به شهر بندری «اسپلیت» در مقدونیه اعزام می شدند به مذهب کاتولیک گرویدند. اما نیاکان صربها و مقدونی ها، یونانی ها به مسیحیت در آوردند. در حقیقت صربها توسط پسران شوالیه های منطقه سولون یونان به دین مسیحیت گرویدند، صربها حدود صد و پنجاه سال تحت حکومت یونانی ها زندگی کردند.

در سوی دیگر بوسنیایی ها که از قدیم تحت تأثیر ادیان رافضی های شرقی بودند، در قرن چهاردهم به روی ترکان عثمانی آغوش گشودند. اسلام را پذیرفتند. از این رو آنان را نژاد ترک می خوانند، آنها نیز در مقابل، صربها را یونانی نژاد و کرواتها را ایتالیایی تبار می دانند. زیرا این هر دو قوم هویت دینی خود را از یونان و روم اخذ کرده اند. در حقیقت سه مذهب فعلی: اسلام، کاتولیک و ارتدوکس که از ترکیه، یونان و ایتالیا وارد بالکان شده مهمترین عوامل جنگ و جدایی در میان اسلاوهای جنوبی بوده است. عوامل گوناگونی دیگری نیز در گذر تاریخ میان اقوام اسلاوها جدایی افکنده و آنها را به ملیتهای

مختلف تبدیل کرده است. نزاع بر سر تاریخ و ادبیات و زبان و خاک که مانند تار و پود در هم تنیده شده هنوز به شدت ادامه دارد، این اقوام در زبان واحد تاریخ واحد و فرهنگ واحد زیسته‌اند. اما تفاوت‌های آنها ناشی از عناصر بیگانه‌ای است که به این مناطق راه یافته است. عمده‌ترین این عناصر آمیزه‌های دینی (ارتدکس، اسلام و کاتولیک) است. گرایش‌های دینی در میان اسلاوها موجب تغییر هویت آنها شد و امروز عوامل اصلی تجزیه قومی در بالکان به شمار می‌رود.

تأثیرات زبانی

با این همه زبان یکی از مهمترین عوامل وحدت بخش اسلاوها بوده است. امروزه زبان‌های بوسنیایی، کرواسی، صربی با اینکه زبانهای مختلف شمرده می‌شوند و تلاش بسیار برای جداسازی آنها بکار بسته می‌شود اما در حقیقت گویشهای مختلفی از یک زبان هستند. در میان ملت‌های اسلاو زبان یکی از عوامل مهم اتحاد است که در قرن بیستم نوعی اتحاد زبانی را شکونده در بین اسلاوها شکل رقم زد. و زمینه تشکیل یوگسلاوی بزرگ را فراهم کرد ولی در پایان قرن بیستم هر منطقه‌ای راه استقلال و خود مختاری را پیش گرفت و رنج‌های خون به راه افتاد. ساکنان بالکان در طول تاریخ بارها به هم پیوسته و با هم متفق شده و باز از هم گسیخته‌اند نه اتحاد آنها پایدار بوده و نه دشمنی آنها ریشه دار. یوگسلاوها خود به پیچیدگی اوضاع این منطقه واقفند و به شوخی می‌گویند: یوگسلاوی بزرگ یعنی :

پنج جمهوری (صربستان، بوسنی، کرواسی، مقدونیه، اسلوونی)

چهار مذهب (کاتولیک، ارتدوکس، اسلام، یهود)

سه زبان (صربی، اسلونی، مقدونی)

دو فرهنگ (بیزانس شرقی و لاتین غربی)

یک نژاد (اسلاو جنوبی)

تاریخ زن اسلاوی و صرب و کرواسی خواندنی است، واژه‌نامه‌هایی که به شرح واژه‌های بیگانه در زبان صرب اختصاص دارند حکایت از شدت تأثیر زبانهای بیگانه بر زبان صرب و کرواسی دارد. زبان صرب و کرواسی به شدت از دیگر زبانهای همسایه متأثر بوده است. زبان اسلاوهای جنوبی در حدود یک قرن پیش از میلاد هنگامی که اقوام ایلیری به تدریج امپراطوری روم در آمدند تحت تأثیر زبان روم باستان بود.

از قرن نهم، مسیحیت در این نواحی رواج یافت و زبان و فرهنگ اسلاوی به شدت تحت تأثیر زبانهای لاتین و فرهنگ مسیحی قرار گرفت. امیران محلی صربستان مطیع یک امیر بزرگ بودند که اغلب تابع دولت بیزانس (روم شرقی) بود. در این مدت زبان یونانی بر زبانهای اسلاوی تأثیر بسیار گذاشت.

در طی قرون چهاردهم و پانزدهم قسمت اعظم بالکان به تصرف امپراطوری عثمانی درآمد و عناصر فراوانی از زبانهای ترکی، عربی و فارسی وارد زبان اسلاوها شد که هنوز باقی است. این تأثیر در زبان بوسنیایی شدت بیشتری دارد.